

הבניני ואלמדה

אצרות דעת, נטפי חיוק ופיקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגד"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

ט"ו בשבט – הנאה מהודאה להקב"ה!

לעבדו, ולא כדי שיענגו עצמם לחינם. **הבניני:** יתירה מזו יש לשאול: מדוע בכלל נתן ה' טעם טוב בפירות ובמיני המזון, הלא גם אם לא היה נתון טעם טוב בהם, היו בני האדם אוכלים אותם כדי להשביע את רעבונם. ואין ההגיון נותן לומר שהקב"ה נתן בהם טעם טוב רק כדי להעמיד את האדם בפני נסיון תאוות האכילה, כי לא מצאנו דבר שהקב"ה בראו רק בשביל הנסיון, כל מה שברא הוא בבחינת צדיקים ילכו בו ורשעים יכשלו בו.

הנאה – מזון לנפש

ואלמדה: סוף דבר, אנו רואים הן מעצם זה שהקב"ה נתן טעם טוב במיני המזון והן ממה שאנו קוראים לברכותיהם ברכות הנהיגן שיש משמעות גדולה בעניני הטעם ולא דבר של מה בכך הוא.

הבניני ואלמדה: אכן לכשתבונן נראה שהנאת האדם אינה דבר של מה בכך, אלא היא מזון לנפשו כפי שהמינרלים והוויטמינים הם מזון לגופו. מהאי טעמא נוכל לראות שמי שאינו נהנה במה שעושה, אין נפשו משתפת בפעולתו כי אם השתתפות מועטת ביותר. ומאידך, אם הוא נהנה במה שעושה, נפשו נמצאת עמו בפעולתו באופן מלא. ולכן ינהגו תמיד להגיש מאכלים עריבים לחיך למשתתפים במגבית לטובת המוסדות, כי כאשר יהנו מהמאכלים העריבים לחיך, גם נפשם תהיה שם, וגם לבם ומוחם, וממילא יהיה קל להשפיע עליהם לפתוח את כיסם. וכן נוהגים כל בעלי התנויות כשרוצים למכור את סחורתם, להבטיח הנאה מסוימת ללקוחות, כי אז באים כולם משום שבני האדם משעבדים את מוחם ולבם לאותם דברים שמספקים להם הנאה.

נהנה נחשב כהנאה

והאמת שישוד זה נוגע גם לדין תורה, והרי הוא נמצא מבואר בספר "קהלות יעקב" (מסכת שבת סי' לה). שם הוא דן במה שאמרו חז"ל שכל מתעסק פטור, ולמשל המתעסק בשבת בדבר המותר ויצא לו מבין ידיו מלאכה האסורה, פטור מחטאת, חוץ ממתעסק בחלבים ועריות שחייב שכן נהנה. ולכאורה צריך טעם מדוע המתעסק בחלבים ועריות חייב, הרי סוף כל סוף מתעסק היה בדבר ואין המעשה יכול להתייחס אליו.

מבאר שם הקהלות יעקב: ולזאת נראה לבאר דבאמת גם מתעסק חשיב מעשה אלא שחסר הכוונה, והתורה לא חייבה עבור מעשה בלא כוונה, והיא דנהנה נחשב הרגשת הנאה בגופו ככוונה, שענין כוונה הוא השתתפות הנפש במעשה הגוף, וגם הרגשת הנאה היא בנפש החיונית ונחשבת ככוונה. על פי יסוד זה הוא מבאר היטב מדוע המתעסק בחלבים ועריות חייב, כי מאחר שיש לו הנאה ממעשה הגוף, אע"פ שאין לו כוונה, סוף סוף נפשו משתתפת במעשה שעשה וממילא הוא מתייחס אליו.

אין עיקר מחשבתו ודעתו על הנאתו ממתיקות התפוח, אלא עיקר מחשבתו והרהורו אז בעוצם פלאו יתברך שמו. וזהו כוונת ופירוש ברכתו שמברך 'ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם בורא פרי העץ'."

ומספרים על אחד מיושבי שולחנו של הרה"ק רבי אהרן מקארלין זיע"א שאכל פעם תפוח ותוך כדי התנוצצה בו מחשבה: מה החילוק ביני לבין הרבי, הלא שנינו אוכלים תפוחים ומברכים עליהם? תפס הרה"ק את מחשבתו ואמר: "החילוק הוא פשוט, אתה מברך מפני שרצונך לאכול תפוח, אני אוכל תפוח מפני שרצוני לברך את בוראי!"

הוא הדבר, כאשר האדם מברך על הפרי, יש לו שעת הכושר להתבונן בפלאי הבריאה, ועל ידי כן מוחו מתרחב להכיר בהשגת הבורא. וכאשר הכרת האדם בפעולות הבורא יתברך מתחזקת, הוא נעשה יותר קרוב להקב"ה. דומה הדבר לשני בני אדם שמתפללים באותו בית כנסת, שאם הם מכירים זה את זה רק מפני שמתפללים באותו מנין, לא ירגישו קירבה גדולה ביניהם, אבל אם הם מכירים זה את זה היטב מפני שמשוחחים הרבה זה עם זה והאחד משתף את רעהו בקשיים שעוברים עליו, בוודאי ירגישו קירבה גדולה ביניהם. כך שהאדם מתבונן בהטבה הגדולה שהקב"ה הכניס בכל בריה מבריותיו בזה העולם, הוא נעשה יותר מחובר עם הקב"ה.

הן היום כל אחד שקוע כל כך בעצמו ובקשייו, עד שיוכל לעבור ליד עץ תפוחים במשך כל ימי חייו פעמיים בכל יום, ולא ישים לב אליו. אבל באמת רצון הקב"ה שהאדם יתבונן בנפלאות בריאתו ויאמר מה רבו מעשיך ה', ועל ידי זה יתקרב אליו!

ליהנות בהם בני אדם

מכאן נעבור להבנה נוספת נפלאה בע"ה: הנה כתב רבינו מהר"ח ז"ל בשער רוח הקודש (ב.ט.ו) וזה לשונו: "אמר לי מורי [האר"י הק"ן] ז"ל כי עיקר השגת האדם על ידם מתבטל כוח אותם קליפות הנאחזות במאכלים החומריים ומתדבקים בהם ובאדם האוכל אותם, ועל ידי הברכות שעליהם הנאמרות בכוונה הוא מסיר מהם הקליפות ההם, ומזכך החומר שלו, ונעשה זך ומוכן לקבל קדושה, והזהירני מאוד בזה."

הבניני: והנה ברכות אלו נקראות בשם 'ברכות הנהיגן', ולכאורה הוא תמוה, כי לכאורה השביעה היא העיקר ולא ההנאה. הלא כך הוא הנוסח בברכת המזון "הזן את העולם כולו בטובו", וכן "הזן את הכל", כי זה כל מה שהאדם צריך, הוא צריך לקבל את כל הכוחות הטבעיים הנמצאים במזון ושתתיישב דעתו על ידי השביעה, זה ותו לא. ומה שבני אדם אוכלים מאכלים שאינם בריאים בשביל הנאתם, הלא בוודאי לחטא ייחשב להם, כי כוונת הבורא בבריאת מיני הפירות ושאר המאכלים היתה, שיאכלום בני האדם ויתחזק כוחם ויוכלו

בסידור רבי יעקב עמדין כתוב שיש מנהג בארץ ישראל להביא ביום ט"ו בשבט כמה מיני פירות ולברך עליהם בורא פרי העץ. ובטעם המנהג כתב, כי הנה בכל חג אנו עובדים את הקב"ה באותו דבר שנידונין עליו באותו חג, כי על ידי שמזכירים לעצמנו שהקב"ה הוא מקור השפע, אותו דבר מתברך לנו.

וכן איתא במסכת ראש השנה (טו.א): "אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא: מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח? מפני שהפסח זמן תבואה הוא; אמר הקב"ה: הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת? מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא; אמר הקב"ה: הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן. ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג? אמר הקב"ה: נסכו לפני מים בחג, כדי שיתברכו לכם גשמי שנה, ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות. מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות - כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה - בשופר."

אף ביום ט"ו בשבט שנידונין בו על הפירות, היות שאנו רוצים שיתברכו האילנות, הדין היה נותן שיתפללו אז על האילנות וכאותה תפילה המובאת בספרים התפלל על אתרוג נאה, אך מדברי חז"ל במסכת ראש השנה למדנו שהדרך הטובה ביותר להשפיע שהמשפט ייצא לטובה ויתברכו האילנות, היא לקחת את האילנות העומדים למשפט ולעבוד בהם את הקב"ה. לכן נוהגים לאכול כל מיני פירות בחמשה עשר בשבט, כדי לברך עליהם להקב"ה, וכאשר היהודי מתיישב ביום זה ומברך על הפירות בשמחה ובכוונת הלב וברגשי הודיה להשי"ת, מתברכים על ידי כן גידולי האילנות! לרגל יום גדול זה נעמיק חקור ונתבונן בפירות ובברכותיהם, ובמה שהם משתקפים בחיי היהודי.

גידולו של תפוח...

בספר "נחמד ונעים" מהרה"ק רבי ברוך מקאסוב זיע"א כתב: כשהאדם אוכל איזה פרי הארץ או פרי העץ, ראוי ליישב בדעתו ענין מציאותה ובריאותה. על דרך משל, כגון תפוחים יחשוב בדעתו שמתמינים גרעין של תפוח בארץ ואחר זמן רב צומח מן הגרעין זהו אילן גדול כלול מן ענפים ועלים ופרחים, ואחר כך גדלים עליו תפוחים. וכאשר יבחין האדם גודל האומנות הזה ושכל זה נתנהו במאמר פיו יתברך, יאהוב את הקב"ה שהוא האומן הנפלא הרבה והרבה יותר מן התפוח, וישבח את בוראו על גודל ועוצם כוחו באהבה עזה.

ועוד שם: "וכוננת שבחו יהיה לא על הנאתו מאכילתו את התפוח, אלא שעל ידי התפוח הוא זוכר את גודל הפלא ואומנותו יתברך שמו. נמצא על ידי זה מקשר את עצמו ואת התפוח לו יתברך שמו, ואחר כך כשאוכל את התפוח עדיין

למה קשה להיות 'האדם השלם' בבית פנימה?

מאמר ב' בסדרת 'תיקון המידות בין כותלי הבית'

לו ביותר. היצר הרע יודע שכך הוא פוסק את הקשר שיש לאדם עם הקב"ה, וכשהוא פוסקו האדם יכול ללמוד ולהתפלל ולא יועיל לו מאומה, ולכן הוא פועל בענין זה עשרים וארבע שעות ביום מבלי ליתן תנומה לעיניו.

העבודה התמידית

עם כל זאת נבוא לבאר באופן מעשי מדוע דרגת הקושי הולכת ומטפסת ככל שדרגת הקושי עולה, עד שהקשה ביותר הוא שלום בית.

הסיבה הראשונה היא משום שהתדירות עולה

עם הקרבה. הרי לאדם יש רצונות בלי סוף, ובדרך כלל יאמר מי שרוצה לעבוד על עצמו - אני מסכים להקדיש עכשיו לפלוני רבע שעה ואח"כ אומר לו בנימוס שאני ממחר וכך אוכל לחזור לעיסוקי. אבל כשמדובר בדבר תמידי, אתמול ומחר ובעוד שבוע ובעוד שנה וכו' עד זקנה ושיבה, הלא זו התחייבות גדולה מאוד בשבילו.

האמת שעצם זה שמדובר בדבר תמידי מקשה על העבודה, כי כל דבר תמידי קשה לו לאדם לעמוד בו כידוע, וזאת מבלי להתייחס עדיין לעבודת המידות.

הסיבה השנייה: עוד קושי יש בזה, שמאחר שמדובר בדבר תמידי, אינו מרגיש שהוא פועל גדולות ונצורות. כשהאדם נקרא להציל נפש מישראל, הוא הולך במרוצה ופועל בכל מרצו, ואח"כ הוא מרגיש נפלא ומרומם. מה שאין כן כשהוא עושה ופועל בביתו יומם ולילה, שאינו מרגיש כך, אלא מרגיש שזהו תפקידו וכדבר המובן מאליו הוא, וכלשון התנא (אבות פ"ב מ"ח) "אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת".

במאמר המוסגר: מי שעובד להגיע לקרבת אלוקים, אינו מצפה שהעולם יעריך אותו. הוא יודע שעכשיו עשה משהו שאין לשער את ערכו ושמתחתו עולה עד לשמים.

ועוד סיבה שלישית יש, כי העשייה בחיק המשפחה דורשת מידות מתוקנות, שזה אומר שהאדם צריך למסור את עצמו בעבור כך ולא רק לעשות מעשה קוף.

פושט צורה ולובש צורה

ועוד יש סיבה נוספת, כי הנה האדם רגיל להציג דמות מסוימת כשהוא נמצא בקרבת אחרים. ולמשל, כשהוא בא לבית הכנסת הוא מתהדר בלבוש של איש נחמד ונעים בעל סבר פנים יפות ואף פעם אינו מאבד את עשתונותו, והדבר מסייע לו הרבה, כי כך מעריכים אותו וכך הוא רוכש לעצמו חברים, וכמו כן לא אכפת לו מפעם לפעם לעשות טובה לאחרים כי הוא מרגיש שהוא מקבל בתמורה יותר ממה שהוא משלם וכדאי הוא לו. ואכן ל'מתחיל' אין זה רעיון רע, שלכל הפחות יעשה טובות לאחרים. וכפי שאמר לי פעם אחד

מבחינה מעשית, כי בכל אופן תמיד יהיו קשיים בזה, מאחר שיש אחד שעומד ומכשיל ללא הרף. וכפי שאין בני אדם מתפלאים מדוע יש בדורנו נסיונות קשים כל כך של שמירת עינים, כי כולם מבינים שהשומר עצמו בקדושה קרוב מאוד להקב"ה ומי שאינו שומר - מתרחק עד מאוד וממילא מבינים שהיצר הרע פועל ללא לאות להכשיל את האדם וצריכים להתפלל תמידין כסדרן להנצל ממנו. כך אין לנו להתפלא כאשר אנו רואים שהיצר הרע מזמן בכל עת נסיונות חדשות בענין מצות ואהבת לרעך כמוך, על כל אופניה, עם האשה, עם הילדים, עם האחים ועם החברים. ומסיבה זו דרגת הקושי עולה ומטפסת ככל שמדובר באנשים הקרובים לו יותר, כי כל שהם קרובים לו יותר הם נחוצים לו יותר.

יצר פירוד הלבבות

העולם אומרים בדיחותא: כשאחי חיתן עם ידידי הטוב, לא ידעתי כיצד לנהוג, מצד אחד אמרתי שעלי להשתתף בחתונה בגלל ידידי הטוב שעומד מצד הכלה, ומצד שני אמרתי שאיני יכול להשתתף בגלל אחי שעומד מצד החתן. בסוף התגבר הצד

בשהוא בא לבית הכנסת הוא מתהדר בלבוש של איש נחמד ונעים בעל סבר פנים יפות

השני כי דם זה לא מים ולא השתתפתי בחתונה... אכן הרבה אמת יש בזה, כי היצר הרע פועל ללא הרף לחרחר ריב בעיקר בין הקרובים ביותר. ואין לאדם להתפלא על זה. וכמו שאומרים לאדם: אם אתה רואה שיש לך תאוות, אין לך להיבהל, סימן הוא שאתה אדם ולא מלאך. ועכשיו תדע שעליך להתגבר, התפלל וטכס עצה מה לעשות כדי שלא תיכשל ח"ו. כך נאמר למי שרואה שיש לו נסיונות במצות ואהבת לרעך כמוך לקרובים לו ביותר: קודם כל תדע שאתה בן אדם, כי נסיון הוא ככל הנסיונות. הן ודאי שאין נסיונו של האחד דומה לנסיונו של השני; יש מי שניסיונו גדול עד מאוד ויש מי שהשלום שוכן בביתו מאז ומתמיד (וכפי שבענין לשון הרע ושמידת עינים אין נסיונותיהם של בני האדם שווים), אך עם כל זה תמיד יארום היצר הרע לאדם וימציא לו איזה פירוד לבבות - בפרט עם הקרובים

בספה"ק "קדושת לוי" על מסכת אבות (פ"ב מ"ד) כתב דבר נפלא: לכאורה צריך ביאור מה זה שאנו משבחים את הקב"ה עובר לבקשתנו, היעלה על הדעת שנוכל לפתותו על ידי מחמאות פינו?!

מבאר ה'קדושת לוי' בשם מורו המגיד ממעזריטש זיע"א: כאשר אנו הברואים הקטנים מזכירים את שבחיו של הקב"ה, אנו מעוררים בכך אותן הנהגות של הקב"ה, וכמו ששינוי במסכת ראש השנה (ז, ב) שהקב"ה הראה למשה סדר התפילה של י"ג מידות ואמר לו: כל זמן שישראל חוטאין - יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם, והיינו משום שכשאנו מזכירים למטה שהקב"ה הוא א-ל רחום וחונן אך אפים ורב חסד וכו' אנו מעוררים הנהגות אלו למעלה.

והוסיף שם ה'קדושת לוי' בשם מורו שמתעם זה זקוק האדם למצות ואהבת לרעך כמוך בשביל קבלת תפילתו, שהרי בתפילתו רוצה האדם שהקב"ה יתנהג עמו במידת הרחמנות ויתן לו אע"פ שאינו ראוי, אם כן מוכרח הוא לעורר תחילה מידה זו. הוי אומר: אין די לו לאדם לומר שהקב"ה הוא חונן ורחום ורב חסד בשביל לעורר מידות אלו, אלא הוא מוכרח להתנהג כך בעצמו, וכפי שהוא מדויק בלשון הש"ס במסכת ר"ה "יעשו לפני כסדר הזה" - יעשו דייקא. נמצאנו למדים מדברי ה'קדושת לוי' בשם המגיד, שכאשר אנו מקבלים על עצמנו לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך קודם התפילה, אנו צריכים להיות פינו ולבנו שווה. אכן יתכן שיאמר האדם קודם התפילה: "הנני מוכן ומזומן לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך", ובמוחו יחשוב - "כן, ראיתי פעם איש מסכן שאין לו מי שישתכל עליו; אני צריך לראות איך לקרבו. אך לא את אשתי. עד כאן. אשתי זה יותר מדי". ולפי המתבאר כאן אין תפילותיו של זה יכולות להתקבל. ואע"פ שאינו חושב כך בפירושו, כל שהוא מתנהג כך, אין תפילותיו יכולות להתקבל, שהרי בכל תפילה שהאדם מתפלל הוא זקוק לאותן הנהגות, וכדי לעורר אותן הנהגות, הוא עצמו צריך להתנהג כך. אמנם תפילותיו של אותו אדם אינן הולכות לריק. ממתנים לו. וכשיפייס את בני ביתו ויתחיל להתנהג כשורה - תפילותיו יתקבלו.

ואהבת לרעך - ערובה לקבלת התפילה!

עלינו להבין שעם כל שינוי שאנו עושים בענין זה, אנו מיסדים יסודות. הנה לפעמים יתפלא האדם מדוע אין תפילותיו מתקבלות. הלא כללים יש לקבלת התפילות והכללים פשוטים ואין בהם כל חידוש. ואם אנו רואים שיש בזה נסיונות קשים, הלא הדבר פשוט, כנזכר לעיל, כי היות שהוא דבר יסודי, ברור כשמש שהיצר הרע ישקיע שם את כל מרצו ודמו. אם האר"י ז"ל גילה לנו שכאשר האדם מקיים ואהבת לרעך כמוך, הקב"ה מחזיר לו את אהבתו, פשוט הדבר שהקליפה תעמוד באמצע כדי לעצור בעד האהבה שבין ישראל ואביהם שבשמים. אין אנו צריכים אפילו להסביר למה הדבר קשה

הודאה בהשתתפות הנפש

ומעתה נבאר כך: היות שלמדנו שתכלית בריאת האילנות היתה כדי שיברכו בני אדם על פירותיהם ומתוך כך יתבוננו בנפלאות בריאתו יתברך שמו ויגיעו להכרה בידיעת ה', נוכל להבין שמסיבה זו נתן הקב"ה טעם טוב בפירות, משום שרצה שההתבוננות לא תהיה בדרך חקירה בלבד, אלא שהנפש תשתתף בה, והשתתפות הנפש לא תוכל להיות כי אם על-ידי הנאה.

הקב"ה רצה שהאדם יהנה מטעם הפירות, כדי שגם נפשו תבוא אל השולחן, ולא בשביל שתסייע לו לאכול יותר טוב את הפירות, אלא כדי שתשתתף בהתבוננותו בגדלות ה' ותתעורר ברגשי הודיה ושבח הילולים.

על-ידי ההנאה, האדם מתפעל, וכשהוא מתפעל אז הודאתו באה מפנימיות נפשו, כי נפשו אף היא נמצאת עמו. והנאה זו אינה חייבת להיות הנאה מגושמת, אלא יכולה היא שתהיה הנאה יותר מרוממת.

הערב נא ה' אלוקיני

דוגמא לדבר היא מה שכתב הגה"ק מסאכטשוב זיע"א בהקדמת ספרו "אגלי טל" שרצון הקב"ה הוא שלומדי התורה דווקא יהנו מלימודם, וכפי שאנו מבקשים "הערב נא ה' אלוקיני את דברי תורתך בפנינו". כשמוחו ולבו של אדם נמצאים בלימודו, והוא שוקע עממה בסוגית הגמרא ומפלפל בהוויות דאביי ורבא, אזי הנאות גדולה, וכשיש לו הנאה כזו, אז הוא מתעורר להודות להקב"ה לא מתוך חקירה אלא מתוך התפעלות הנפש: מודה אני לפניך ששמת אותי מיושבי בית המדרש...

זה השלב הראשון, שייבין האדם שהקב"ה ברא אילנות טובות ליהנות בהם בני אדם, וזאת כדי שיוכלו לברך על פירותיהם ולהודות לה' בהשתתפות הנפש.

חיבור לטהור - טהור!

יש להוסיף בזה הבנה יותר עמוקה: כאשר האדם נהנה מאיזה דבר, בגלל שנפשו משתתפת עמו, הוא מתחבר לאותו דבר שהוא נהנה ממנו, כי הנפש היא זו שביכלתה להתחבר למה שחוץ מהאדם.

זוהי כוונת ה"אגלי טל", רצון הקב"ה שהלומדים יהנו מלימודם, כי על ידי ההנאה יתחברו אל התורה. כך עשה הקב"ה בכל ההנאות שבעולם. זוהי הסיבה שכאשר האדם מקבל הנאה מדבר בלתי ראוי, הוא סכנה גדולה בשבילו, כי הוא נעשה מחובר לאותו דבר וירצה לחזור אליו שוב ושוב.

כת מספרי לשון הרע

דוגמא לדבר: בגמרא אנו רואים שיש חילוק בין מי שנכשל בלשון הרע לבין מי שנמנה על כת מספרי לשון הרע, כי מי שנכשל בלשון הרע, אע"פ שפגם בשכינה הקדושה, אך יוכל לחזור בתשובה, מה שאין כן הנמנה על כת מספרי לשון הרע, שהוא חי מלשון הרע וכל הנאותו הוא שואב מלשון הרע, כי הוא נעשה מחובר מאוד ללשון הרע, והוא מה שקוראים בימינו "התמכרות ללשון הרע".

כך הוא בענין ליצנות וכך הוא בענין כל שאר העבירות. יש עבירה שהאדם נכשל בה, ויש עבירה שהאדם שואב את כל הנאותו ממנה וממילא הוא מתחבר אליה ואחר כך קשה לו מאוד לחזור ולהתנתק ממנה.

אכן מידה טובה מרובה... הקב"ה מבקש מן האדם שיהנה

מרוחניות, וכשיהנה - יתחבר אליה וירגיש כמשוגע עליה. ואין צריך להיות בשביל זה עובד גדול, כי מהותה של רוחניות היא ההנאה שבה, כי כן נותן הקב"ה הנאה לאדם המתחבר לתורה והמתקרב אליו, אך זאת בתנאי שיכין את עצמו לקבל הנאה זו, והיינו שיהיה פנוי כל כולו לעסוק בתורה ולא להתפזר אנה ואנה.

טעמו וראו כי טוב ה'

ולענין הברכות שאנו מברכים על הפירות כדי להודות להשי"ת, הנה יש מי שמודה להשי"ת מפני ששמע שיש סגולה בדבר, אך אדם כזה אינו מתחבר להודאתו כי אין לו הנאה ממנה.

על האדם להגיע למצב שיהנה מעצם ההודאה.

מי שאינו נהנה מן ההודאה דומה למי שמוכרח להתקשר לפלוני להודות לו על איזו טובה שעשה לו ואין לו חשק לכך, שהוא מנסה לדחות זאת עד כמה שהוא יכול, ובסוף כשהוא כבר מודה כדי לצאת ידי חובתו, הוא מוציא אנחת רווחה על שברוך ה' התפטר מצרתו. זהו סוג ההודאה שהאדם אינו נהנה ממנה.

אך יש מי שרוצה בכל לבו להודות לחבירו ומתעקש להודות לו דווקא פנים אל פנים ולא דרך הטלפון כי הוא רוצה לבטא בפניו את רגשי תודתו העמוקים. וכשהוא פוגש אותו פנים אל פנים, הוא פותח את פיו וממנו נשפכים מילות תודה בלי סוף אשר יוצאות ובוקעות מעומק לבו. והוא הנאות גדולה כל-כך, וגם כשנפרד מפלוני הטעם המתוק נשאר לו זמן רב.

כשהאדם מכיר בטוב שהקב"ה נותן לו ומשתעשע בו בבחינת "טעמו וראו כי טוב ה'", אזי הוא נהנה מההודאה שהוא נותן להשי"ת וזוכה לקרבת אלוקים. הקב"ה רוצה שהאדם יהנה מן ההודאה, ולכן אמר רבא בענין דברי התנא "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" שכוונתם לקבלינהו בשמחה, דהיינו שיהנה מן ההודאה על הרעה כשם שהוא נהנה מן ההודאה על הטובה. כשהאדם נהנה מן ההודאה הוא נעשה מחובר לטוב, וכשהוא מחובר לטוב, בהכרח הוא זוכה לטוב נוסף הגלוי לעין.

סוף דברי!

הן כן פירש הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעיבוז זיע"א נוסח הברכה "ברוך א-ל הודאות", שמודים להקב"ה על הזכות שנתן לנו להודות לו. והיינו מהאי טעמא, כי כאשר האדם נהנה מהודאתו, מחוייב הוא להודות על עצם זה שהוא זוכה להודות, שהרי הוא נהנה מזה ואסור להנות מן העולם הזה בלא ברכה. זה מה שרצה הקב"ה שהאדם יהנה להודות לו על הרעה כשם שהוא נהנה להודות לו על הטובה. ואכן עבודה גדולה היא. לא לחינם אמר הרבי ר' זושא זיע"א שאי אפשר להגיע לזה אלא אם כן מבינים שגם מה שנראה לעין רע, באמת טוב גמור הוא. ולדוגמא: אם האדם ממתין לאיזה דבר והוא מתעכב, אחרי שכבר ראה פעמים הרבה כל-כך שכל העיכובים שלו בעבר היו לטובה, קל לו להרהר במחשבתו שגם עכשיו עכבתו כפי הנראה לטובה, וממילא יוכל להגיע למדרגה שיודה על העיכוב מתוך הנאה ואזי הוא מתחבר אל הקב"ה ומקיים בזה מצות ולדבקה בו.

כשאוחזים את הפרי ביד ומברכים עליה, מכוונים: כעת אני מברך להקב"ה על ההנאה, אך לא רק על ההנאה של טעם הפרי, אלא על כוח ההנאה שהקב"ה הביא לעולם באופן כללי. אנשים מתהלכים ופניהם נפולות. למה נפלו פניהם? תהנו! כשידיע האדם מה זאת הנאה ויודה עליה, יבין ממילא איך אפשר להנות מדברים ורוחניים, וזהו שביל סלול ודרך ישרה לילך בו הירא את ה' תדיר!

הרבוניות

זהו ברכת הנהנין: **האדם מודה להקב"ה מתוך היותו נהנה ושבע.** אין הוא מודה לו מתוך הכרח, אלא הוא מודה לו מתוך ראיית טוב אין סופי. נתן הקב"ה הנאה לבני אדם בדווקא, אך נתנה לו כדי שיהיה תהיה כלי להבין איך יוכל ליהנות מן הרוחניות. וכפי שכתב האור החיים הק' בפרשת בא, שכל מה שיש ברוחני, נתן הקב"ה דוגמתו בגשמי כדי שנוכל להקיש מזה לזה, ולהבין שהגשמי הוא רק משל לרוחני. כשהאדם רואה שיש עולם של הנאות, הוא יכול להבין שהוא רק תולדה, כי העולם הגשמי נולד מהעולם הרוחני, ואז יבין איך להתחבר אל הרוחני!

שהוא מקפיד תמיד כשהוא יוצא מביתו לשבת ליתן לאחרים את דירתו חנים אין כסף, וזאת משתי סיבות: א. כי בשכונתו יש הרבה גניבות והוא רוצה שישמרו על דירתו. ב. כי הוא שמע פעם מראש ישיבתו שעל האדם לעשות הכל כדי להיות השכן הטוב, שכולם יידעו שהוא השכן הטוב. הנה שתי פעמים דאג אדם זה לעצמו, ועם כל זה נכון התנהג, ואיינו מזלזלים בזה, כי הרבה עומדים במדרגה פחותה גם מזה - קודם כל תתן את דירתך, אח"כ נדבר על מדרגה יותר גדולה. והרי כלל הוא בידונו - לעולם יעשה אדם שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה.

אולם צריך להבין את המציאות שכאשר **האיש מגיע לביתו**, כפי שהוא פושט מעליו את מעילו, כך הוא מסיר מעצמו את הדמות שהציג עד כה לאחרים בהיותו בחוץ. מכאן ואילך הוא רוצה להיות מושחרר מהצורך להציג את מה שאיינו. כיון שהוא עובר את מפתן הבית, הוא מכריז בלי מילים - עד כה הייתי נעים ונחמד והראיתי פנים שוחקות לכולם, אבל איני יכול יותר, פניי כבר כואבות. עשו לי טובה, תנו לי לחיות מעתה, תנו להיות טבעי. אך כשאדם זה נמצא במצב טבעי, סכנה גדולה לעמוד לידו.

תחילתה קשה וסופה רך

אמור מעתה: **הקושי שבהתנהגות ראוייה בבית נובע מכך שהתנהגות כזו תובעת מן האדם להפוך את טבעו לאדם נעים ונחמד.** ואם אנו מבינים זאת, אנו מבינים למה רבים נכשלים בזה הגם שיש להם רצון חזק לשנות את שלום ביתם, כי סוף כל סוף, כשנכנסים לביתם רצונם הטבעי הוא לחזור לטבעיותם.

אמנם כן, **מעתה יהיה עלינו ללמוד איך להתהפך לאנשים טובים בטבע**, אבל תחילה לכל צריך להבין את היסוד, והיסוד הוא **שהקב"ה רצה שהאדם יהפוך את עצמו לאדם טוב בטבע**. הקב"ה אומר לאדם: אני מבין שבחוץ קל לך להיות אדם טוב, שהרי שם מכבדים אותך ונותנים לך הערכה על כל דבר טוב שאתה עושה, אך הבה ואראה אותך מתנהג כך בביתך. דע לך שאתה תרוויח מזה יותר מכולם, כי זה יכריח אותך להפוך לאדם טוב בטבע, וכך תבוא לעולם האמת כאדם טוב, והרי לעולם האמת אין מגיעים עם הלבבושים, ולכן אם תעבוד על עצמך להיות אדם טוב בטבע אדם שנותן ונותן ומעביר על מידותיו, תגיע עם על המעלות האלה לעולם האמת.

ועוד סוד קטן אגלה לך - שלא תצטרך להמתין לעולם הבא, אלא גם בעולם הבא יהיה לך רווח כפול ומכופל, כי אם התנהגותך תהפוך אצלך לטבע שני, קודם כל לא תצטרך לחיות אף פעם בהצגה, ושנית לא יהיה לך שום קושי בהתנהגות זו, שהרי היא תהפוך אצלך לטבע. אין לך אם כן מה להיבהל. זכור שהקושי יהיה רק בעת ההתחלה כי כל ההתחלות קשות, אך לאחר מכן יהיו חייך חיי אושר ונחת בס"ד!

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים!

השתדלות ופרנסה עפ"י התורה

מעשה

הרה"ק רבי יונה מאוסטרא זצ"ל (המכונה ר' יונה דער גוטער, בתקופת תלמידי המגיד הק' ממעוריש זי"ע) היה נח על משכבו שעות אחדות בלבד עד חצות הלילה, ומחצות ואילך היה מתגבר כארי ומתיישב על הארץ לקונן על חורבן הבית, ולאחר מכן היה ממלא את לילו ויומו אך ורק בתורה ועבודה וגמילות חסדים ופדיון שבויים.

הוא היה רגיל לומר: "רבונו של עולם, הלא אני זקוק לפרנסה, אך מה אעשה שאין לי פנאי לעבוד במלאכה ואין לבי פנוי למסחר (ראוי להגיש בזה, שרק הצדיקים יכלו להבין בעצמם מה רצון הקב"ה מהם ומה שליחותם בעולמם, אך האנשים הפשוטים צריכים בדרך כלל לטול עצה מן הצדיקים), על כן אני מבקש ממך שתפרנסני ממקום אחר.

ואם תאמר שתפרנסני באופן של מציאה, אינני חפץ בכך, שהרי בשביל זה צריכים אחרים לאבד את שלהם, ואינני רוצה להיות חב לאחרים. ואם תאמר שתפרנסני על ידי זכיייה בהגדלה (לוטו), אף בזה אינני חפץ, כי יש בזה חשש משחק בקוביא. ובכן, אבי שבשמים, הלא אינך זקוק לעצותי, היפלא מה' דבר?! פרנסני לפי הדרכים העומדות לפניך והידועות רק לך..."

הבנה למעשה

כך צריך האדם תמיד להתפלל אל הקב"ה שישלח לו את פרנסתו באיזו אופן שהוא, ותוך כדי יזכור שבעבודתו הוא רק ממלא את תפקידו, ועל כן כל עוד ייראה לו שעבודה זו היא עובד בה, זוהי תפקידו המוטלת עליו, ימשיך לעבוד בה אפ"פ שאינה מוצאת חן בעיניו, ויבין שכפי הנראה ייעדו לו עבודה זו כדי להזדכך באיזה ענין שהוא צריך להזדכך. וכשיתנהג כן, יגלה עד מהרה שכבר אינו זקוק לעבוד קשה כל כך, ועוד יגלה שפרנסתו באה לו יותר בשלימות, דהיינו בצורה שהיא יותר קרובה לצורת לחם.

מעשה שביח מאוד

דוגמא לדבר: ראובן עובד קשה מאוד במשך חמש שנים או עשר, כדי שיוכל לחסוך מכספו מדי חודש בשביל רכישת דירה, דהיינו בשביל שלושים אחוז מעלות הדירה כאשר על שאר הסכום יקח משכנתא והלוואות. הנה ראובן מרגיש סיפוק עצום בראותו איך הסכום המונח לו בחשבוננו בנפק הולך ותופח, כמו כן הוא מסתכל על חברו שמעון ונד לו בראשו על ביש מזלו, והרי הוא מתהלך שש ושמש בהרהרו בלבו - הקב"ה אוהב אותי ולכן נתן לי כשרונות מיוחדים, מה שלא נתן לחברי שמעון... הנה הודות לכשרונותי אני מצליח להרוויח הרבה מדי חודש ולהניח בצד כמה מאות דולרים עבור הדירה... מסכן שמעון...

הבנה למעשה

גגלה לו סוד לראובן, שאף שמעון בן יחיד הוא להקב"ה. סוד נוסף נגלה לו, שלשמעון יש אמה שאומרת עליו תהלים שתיה לו דירה לקנות. יחלוף הזמן ויתברר שמעון זוכה בהגדלת 'מחיר למשתכן' הנערכת מטעם הממשלה, ואז תהיה לו דירה בהזולה של שלושים אחוז מהמחיר הרגיל, ויתברר שמעון קיבל על טס של כסף את כל אותו סכום שראובן נאלץ להתייגע עליו עשר שנים.

מבקשים מן האדם לטובתו, שלא יהיה מאלו שרצונם להיות דווקא מן הטוחנים ברחיים. האדם שואל: וכי רוצה אני לגנוב כסף ח'?! וכי רוצה אני מליארד דולר?! אני רוצה בסך הכל לרכוש דירה בשביל להשכין בה את בני ביתי! וכי אינו ראוי ונכון שאעבוד גם ביום וגם בלילה כדי שאוכל לחסוך כסף לקניית דירה!?

התשובה היא: הן, מותר לך לעבוד בשביל רכישת דירה, אבל אין אתה צריך להשיג זאת על ידי טחינה ברחיים דווקא. אתה יכול לעבוד ברוע ובשלושה כפי דרך העולם, והקב"ה יתן לך את הכסף הדרוש לך באופן אחר. והלא מעשים שבכל יום הוא ומכל עשר בני אדם אפשר להביא שנים או שלושה סיפורים כאלה. כך היא המציאות ואם כן מדוע אתה עובד קשה כל כך ואתה חושש להשאיר לך פנאי לקביעת עתים?

מעשה

ביום ראשון שבוע זה סיפר לי יהודי אחד יושב בישיבה: פעם ניגש אלי יהודי אחד בעל מוח חלש וביקש ממני שאקדיש לו זמן ללימוד בחברותא מדי יום. התלבטתי כי ידעתי שאצטרך לרדת למדרגתו ולהמעיט מהספק לימודי, אך מהר מאוד הגעתי למסקנא שהדבר הנכון הוא להקדיש זמן לאחרים הגם שהוא בא על חשבון לימודי האישי. התחלתי ללמוד איתו. אך עברו יומיים והנה ניגש אלי יהודי נוסף, ועכשיו בעל תפיסה חזקה, וביקש ממני גם כן שאפנה לו שעה ביום ללימוד בחברותא ובתמורה יתן לי אלפיים שקל לחודש. קיבלתי גם אותו. ניגש אלי אדם שלישי ושאל אותי: "מדוע אתה ממשיך ללמוד עם הראשון, הלא חוץ ממה שהוא בעל תפיסה חלשה וגורם לך למעט מלימודך, הוא גם לא משלם לך?"

הבנה למעשה

"התפלאתי" - סיפר לי אותו יהודי בתום לבו - "הלא הקב"ה שלח לי את השני בשביל לשלם לי על קביעות החברותא עם הראשון, וכי אוכל לעזוב את הראשון!?"

ראו נא דברים כדרכונות של בעל "אור המאיר": עינינו הרואות עתה בדור הזה דור לא הכין לבם אל התורה והעבודה, נרפים הם נרפים ומתרשלים מן העבודה רובם כמו כולם. אם יאמרו להם המוכיח בשער למה אתם מתרשלים ונרפים מתורה ותפלה, ועד מתי בחשיכה תתהלכו ולא אור, ופנו א-ל-ל מדעתם ומחשבותם, מלחשוב מרוממות אלוקותו יתברך ועניני עבודתו יתברך, אזי פוערים פיהם (בדברי כפירה) לבלי חק ומזון זה הגורמת טרידת נפשם יומם ולילה, עד שיגיעו די פרנסתם וסיפוקם ולכל אשר אתם מאשה ובנים, ועיקר הטענה אשר קשה מזונותיו של אדם ורגיל בפיהם כי אין לחם יורד מן השמים.

על כן ראיתי להראות פני סכלותם וטעותם נגד פניהם, ותשובתם כתובה בצדם, גלוי ומפורסם אשר כבר היה לעולמים עת כזאת שירד לחם מן השמים, ואיך מוציאים דיבור של שקר וכזב לומר שאין לחם יורד משמים, עד להטריח ולהטרד נפשם לרדוף כקורא בהרים אחרי מזונותם. ובאמת מיעוט ערכם וחסרון בטחונם בהאלוקים גורם ככה, וידעו נאמנה בהכנים את לבם לבטוח אליו יתברך בשלימות, בוודאי דרכו יתברך להטיב לנבראיו ומזונותיהם מוכן ומעודת לפניהם בכל שעה ורגע, ואין שום תירוץ בעולם לפטור את עצמו מחמת זה מן התורה והעבודה. עכ"ל.

יעסוק האדם במלאכתו, אך כאשר יבקשו ממנו להוסיף בעבודתו עוד שעה מעבר לסדר העולם - יסרב. מכיר אני כמה וכמה בני אדם שכאשר מסיימים את שעות עבודתם לפנות ערב, אין אצלם מושג להרים טלפונים. וכי יש להם לחשוש שיפסידו כסף מחמת כן?! הלא הם עושים במלאכתם רק מפני שהקב"ה צוה להם - לא בשביל לעשות כסף. ואכן הברכה אצלם עולה על גדותיה; הקב"ה ממטיר להם לחם מן השמים.

מעשה

ה'סבא' מנובהרודוק זצ"ל נשא את משלו: מעשה באיש אחד שהתאכסן בבית מלון והמתין שיגישו לו את ארוחתו, והנה אם היה מתאזר בסבלנות וממתין כרבע שעה עד שיגמרו להכינה בטוב טעם, כי אז היה מקבל אותה בכבוד גדול כאחד המלכים אשר בארץ. אבל מאחר ולא היה חזק בסבלנותו, נעמד לאחר דקות אחדות ממסאו וכנס אל חדר הבישולים לרזז את הכנת המטעמים. ויהי כאשר ראו אותו המבשרים, אמרו לו: "אם כבר באת עד הנה, הפשל נא את שרוולך והושט ידך לעזרה. פתח ביצים, חתוך את הירקות וערבב את המאכלים בכפות ידך..." לאחר כרבע שעה יצא האיש מטונף ומלוכלך מכף רגל ועד ראש וגם את ארוחתו קיבל רק כמשרת בזוי ולא כמלך מכובד.

הבנה למעשה

אמר הסבא: כן הוא ממש במי שרודף במחשבתו אחר פרנסתו ואינו נתון לפרנסתו שתבוא לו מן השמים, כי סופו שבא לידי ביזיון ואף את פרנסתו אינו מקבל או שמקבל אותו בטרחה יתירה. ואילו היה משיכיל לקיים את השליחויות המוטלות עליו ובוטח בה, בוודאי היתה פרנסתו באה אליו בכבוד גדול ומתוך שמחה ואושר.

שובו בנים שובבי"ם

בעומדנו בעיצומם של ימי השובבי"ם, אשר הקריאה מעוררת את הזמן, וכוחם גדול להתעוררות בתשובה ולתקון המעשים.

מבחר שיעורים בחיזוק עניינים

אשר הזמן גרמן יעלוך מעלה בדרך העולה בית ה'

טלפון ישיר שע"י קול הלשון: 0732.95.1.337

לגישה ישירה לתיקית 'שובבי"ם' לחצו בכניסתכם למערכת * ולאחמ"כ: 111179.

קול הבינני ☎ א" - 072.257726 ארה"ב - 718.686.8300 ברטניה - 0204.586.2115 ארה"ב - 03.300.0223 ברטניה

לקבלת תלפון בקביעות וכן להצטרף והצטרף בכל ענייני הגליון ניתן לכתוב: קול הבינני יז"א info@machonhavineim.com

לתרומות והצטרפות ישירות וכן לקבלת השיעור דבר יום ביומו, ניתן לפנות ישרות למכון 'בינני' בדוא"ל info@machonhavineim.com

יעמדו על הברכה ידידינו היקרים אשר נדבו למען הפצת הגליון

לזכר ולכבוד הגה"ק רשכבה"ג

רבי שלום מרדכי הכהן שברדון בן רבי משה הכהן המהרש"ם מבערז'אן זי"ע א"

עלה לגנוז מרומים ט"ז שבט תרע"א

נתרם ע"י

ידידינו שליט"א

ידידינו הר"ר אפרים רכטשפר שליט"א

לרגל שמחת הולדת בתו שיחי'

יה"ר שיזכו לראות רוב נחת ודקדושה מתוך הרחבה והרווחה

ידידינו הר"ר ישראל כהן שליט"א לרגל נישואי בנו החתן הבחור

המופלג ה"ה שלום מרדכי הכהן הי"ו

עב"ג ידידינו הר"ר יהושע שמעון בר"ג בריזל שליט"א

יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן לה' ולתורתו